

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАКІЇВСЬКИЙ ЕКОНОМІКО-ГУМАНІТАРНИЙ ІНСТИТУТ

А.С. Маглаперідзе, В.В. Храпкіна

ПОДАТКОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ

Навчальний посібник

*Рекомендовано
Міністерством освіти і науки України
як навчальний посібник для студентів
вищих навчальних закладів*

Київ
«Центр учбової літератури»
2008

ББК 62.290-93я73
М 41
УДК 658.15(075.8)

Гриф надано
Міністерством освіти і науки України
(Лист №14/18.2-757 від 27.03.2006 р.)

Автори:

Маглаперідзе Алла Сергіївна — кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри фінансів Макіївського економіко-гуманітарного інституту;

Храпкіна Валентина Валентинівна — старший викладач кафедри фінансів Макіївського економіко-гуманітарного інституту.

Рецензенти:

Дмитриченко Л.І. — доктор економічних наук, професор кафедри економічної теорії Донецького національного університету;

Червова Л.Г. — доктор економічних наук, професор, завідувач відділу проблем управління виробництвом Інституту економіки промисловості Національної академії наук України;

Рєвва К.Г. — кандидат економічних наук, доцент кафедри бухгалтерського обліку і аудиту Донецького економіко-гуманітарного інституту.

Маглаперідзе А.С., Храпкіна В.В.

М 41 Податковий менеджмент: Навч. пос. — К.: Центр учбової літератури, 2008. — 328 с.

ISBN 978-966-364-693-0

Послідовно викладено теоретичні та практичні питання організації податкової роботи в Україні.

Рекомендовано для студентів економічних спеціальностей вищих навчальних закладів, магістрантів та аспірантів, викладачів, працівників органів Державної податкової служби, а також всіх зацікавлених у цьому питанні.

ББК 65.290-93я73

ISBN 978-966-364-693-0

© Маглаперідзе А.С., Храпкіна В.В., 2008
© Центр учбової літератури, 2008

ЗМІСТ

Вступ.....	7
Зміст модуля «Податковий менеджмент»	9
Завдання для вхідного контролю	15

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ПОДАТКОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ .....

28

1. Теоретичні та організаційні основи податкового менеджменту	28
1.1. Поняття податкового менеджменту.....	28
1.2. Система податкових органів, їх роль у податковому менеджменті. 30	
1.3. Права та обов'язки платників податків	33
1.4. Відповідальність платників податків за порушення податкового законодавства	34
2. Облік платників податків	44
2.1. Поняття платників податків та організація повноти їх обліку	44
2.2. Облік платників податків — юридичних осіб.....	48
2.3. Облік фізичних осіб — платників податків.....	52
2.4. Облік платників податку на додану вартість.....	56
3. Розрахунок податків і облік податкових надходжень.....	60
3.1. Порядок розрахунку та внесення сум податкових надходжень.....	60
3.2. Облік податкових надходжень	63
3.2.1. Організація обліку податків, зборів та обов'язкових платежів... 63	
3.2.2. Особисті рахунки платників податків та порядок їх ведення... 68	
3.2.3. Облік нарахованих сум платежів.....	74
3.2.4. Облік надходження платежів до бюджету	75
3.2.5. Облік відстрочення, розстрочення податкових зобов'язань та штрафних санкцій.....	77
3.3. Автоматизація обліково-перевірної роботи податкових органів ... 79	
4. Система податкових органів України.....	86
4.1. Система органів державної податкової служби та їх підпорядкованість.....	86
4.2. Функції та завдання органів державної податкової служби	88
4.3. Права, обов'язки і відповідальність органів державної податкової служби	96

4.4. Умовно-податкові органи та їх компетенція	101
4.5. Модернізація податкової служби України.....	103
5. Податковий контроль	109
5.1. Сутність податкового контролю	109
5.2. Податкова перевірка — основний метод податкового контролю .	112
5.3. Оформлення результатів податкової перевірки.....	123
5.4. Оскарження дій податкових органів	129
Тестові завдання до змістового Модуля 1	137
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ПЕРЕВІРКИ ПОДАТКІВ, ЗБОРІВ, ОBOB'ЯЗКОВИХ ПЛАТЕЖІВ ТА ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПЛАТНИКІВ ПОДАТКІВ.....	
6. Методика перевірки фінансово-господарської діяльності підприємства	155
6.1. Загальні положення методики перевірки фінансово-господарської діяльності підприємства	155
6.2. Перевірка обліку основних засобів	156
6.3. Перевірка операцій з обліку нематеріальних активів	158
6.4. Перевірка операцій з обліку товарно-матеріальних цінностей.....	159
6.5. Перевірка операцій з обліку оплати праці.....	161
6.6. Перевірка обліку грошових коштів, розрахунків, кредитних операцій та цінних паперів.....	163
6.7. Перевірка обліку товарів, готової продукції, її відвантаження і реалізації, витрат на виробництво	165
6.8. Перевірка достовірності обліку результатів господарської діяльності підприємства.....	168
7. Контроль нарахування та сплати податку на додану вартість.....	170
7.1. Теоретичні засади стягування ПДВ.....	170
7.2. Методика проведення перевірки податку на додану вартість.....	172
8. Методика проведення перевірки правильності розрахунку і своєчасності сплати акцизного збору	179
8.1. Поняття акцизного збору, порядок обчислення і сплати.....	179
8.2. Перевірка правильності нарахування акцизного збору.....	181

9. Контроль нарахування та сплати податку на прибуток	185
9.1. Теоретичні засади стягування податку на прибуток	185
9.2. Перевірка правильності обчислення й повноти сплати податку на прибуток	187
10. Контроль оподаткування доходів громадян	204
10.1. Особливості оподаткування доходів громадян	204
10.2. Контроль податкових інспекцій у сфері оподаткування доходів громадян.....	209
11. Податковий контроль за спрощеної системи оподаткування	219
11.1. Організаційні основи стягування єдиного податку	219
11.2. Особливості податкового контролю при спрощеній системі оподаткування.....	225
12. Оподаткування й податковий контроль місцевих податків і зборів ...	228
12.1. Теоретичні засади місцевого оподаткування	228
12.2. Основні аспекти податкового контролю місцевих податків і зборів.....	233
Тестові завдання до змістового модуля 2	238
Додатки	263
Термінологічний словник	313
Література	323

ВСТУП

У сучасних умовах дієздатність економічної системи залежить від ефективності управління в сфері оподаткування. Це дуже складна справа, що потребує висококваліфікованих кадрів, спроможних брати участь у розробці податкового законодавства, здійснювати планування податків, а також контроль за правильністю нарахування та своєчасністю сплати до бюджету податків і обов'язкових платежів. Модуль «Податковий менеджмент» є складовою навчального плану підготовки таких фахівців.

«Податковий менеджмент» розглядає питання ведення обліку платників податків, порядку нарахування податків та облік фактично внесених сум, методики проведення камеральних і документальних перевірок, правильності нарахування й своєчасності сплати до бюджету податків та обов'язкових платежів.

Мета викладання цього модуля — надання знань студентам з питань податкової діяльності, необхідних майбутнім спеціалістам для здійснення управління в сфері оподаткування.

Для досягнення цієї мети студентам необхідно:

- опанувати теоретичними та організаційними основами податкового менеджменту;
- поглиблено вивчити податкове законодавство;
- оволодіти законодавчими актами, діючими інструктивними та нормативними матеріалами;
- з'ясувати функції контролюючих органів з адміністрування податкових зобов'язань платників перед бюджетами та державними цільовими фондами;
- з'ясувати форми і сутність контрольної роботи податкових органів, особливості проведення податкового аудиту з окремих видів податків;
- ознайомитися з інформаційними системами і технологіями, що застосовуються у діяльності податкових органів;
- набути навиків контрольної роботи працівників податкових органів;
- набути вміння роз'яснювати окремі положення податкового законодавства, вирішувати дискусійні питання, давати пропозиції щодо його вдосконалення.

Вказані позиції формують завдання модуля.

Предметом навчального модуля є економічні, організаційні, правові питання, що виникають при управлінні податковими відносинами.

Зазначені мета і завдання модуля свідчать, що «Податковий менеджмент» — це спецкурс прикладного характеру, який дуже тісно пов'язаний з дисциплінами «Фінанси», «Бухгалтерський облік», «Податкова система», «Оподаткування підприємств» та ін.

У процесі вивчення модуля охоплюється широке коло питань: правильність відображення в бухгалтерському та податковому обліку господарських операцій платника податків, достовірність об'єктів оподаткування, обґрунтованість пільг тощо.

Структурними складовими посібника є навчальна програма модуля «Податковий менеджмент», розроблена згідно зі стандартами, методичні рекомендації до вивчення тем модуля, ситуаційні вправи, тести і завдання для самостійного вирішення та індивідуальної роботи.

У результаті вивчення модуля «Податковий менеджмент» студенти мають отримати ґрунтовні знання з управління в сфері оподаткування, навички самостійного творчого мислення, вміння приймати рішення в умовах складного податкового законодавства.